

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра менеджменту ім. І. А. Маркіної

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(вибіркова фахова навчальна дисципліна)

Ризик-менеджмент

Розробник: Варахсіна Олена, доцент кафедри менеджменту ім. І.А. Маркіної,
кандидат економічних наук, доцент

ПОЛТАВА 2022 р.

Форма опису навчальної дисципліни та інформація про розробника

Назва навчальної дисципліни	<i>Ризик-менеджмент</i>
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	<i>вибіркова фахова навчальна дисципліна</i>
Назва структурного підрозділу	<i>кафедра менеджменту ім. І.А. Маркіної навчально-наукового інституту економіки, управління, права та інформаційних технологій</i>
Контактні дані розробників, які залучені до викладання	викладач: <i>Вараксіна Олена</i> , кандидат економічних наук, доцент контакти: ауд. 488а (навчальний корпус №4) e-mail: <i>olena.varaksina@pdaa.edu.ua</i> тел. +380996411199 сторінка викладача: https://www.pdaa.edu.ua/people/varaksina_olenaviktorivna
Рівень вищої освіти	<i>перший (бакалаврський) рівень</i>
Спеціальність Освітня програма	<i>073 Менеджмент ОПП Менеджмент підприємства</i>
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	<i>Базові знання з університетської освіти, менеджменту, операційного менеджменту.</i>

Заплановані результати навчання:

Мета вивчення навчальної дисципліни: сформувати систему професійних компетентностей (знань і практичних вмінь та навичок) щодо використання теоретичних основ, методичних рекомендацій і практичних навичок для визначення можливих ризиків, знаходження причини їх виникнення, діагностування та оцінювання ситуації та управління ризиками.

Основні завдання навчальної дисципліни: формування розуміння прояву ризику в системі господарських відносин; з'ясування теоретичних основи управління ризиком; розкриття генезису та актуальності теорії управління ризиками; формування широкого і правильного уявлення здобувачів вищої освіти про класифікацію ризиків та способи їх визначення; прищеплення практичних навиків з організації ефективного управління господарською діяльністю в ризиковому середовищі.

Компетентності:

загальні:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

фахові:

СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

СК 18. Здатність управляти організацією в ризикових умовах;

Програмні результати навчання:

РН 04. Демонструвати навички виявлення проблеми та обґрунтування управлінських рішень.

РН 18. Демонструвати навички стратегічного та інноваційного управління в умовах невизначеності та ризику; ідентифікувати ризики в агропродовольчій сфері

Програма та структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	денна форма			
	073МЕН_бд_2022			
	усього	у тому числі		
л		п	с.р.	
1. Поняття, сутність і зміст ризик-менеджменту.	14	2	-	12
2. Невизначеність та ризик.	18	2	4	12
3. Ризик та елементи теорії корисності.	18	2	4	12
4. Закони і принципи та методологія ризик-менеджменту	18	2	4	12
5. Аналіз ризиків та методи їх оцінювання.	18	2	4	12
6. Прийняття управлінських рішень в умовах ризику та невизначеності.	18	4	4	10
7. Система управління ризиками	16	2	4	10
Усього годин	120	16	24	80

Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю				Разом
	опитування	виконання вправ на практичних заняттях	розв'язування тестів	виконання завдань самостійної роботи	
ПРН 04. Демонструвати навички виявлення проблеми та обґрунтування управлінських рішень.	10	14	12	14	50
ПРН 18. Демонструвати навички стратегічного та інноваційного управління в умовах невизначеності та ризику; ідентифікувати ризики.	10	14	12	14	50
Разом	20	28	24	28	100

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	опитування	виконання вправ на практичних заняттях	розв'язування тестів	виконання завдань самостійної роботи	
Тема 1. Поняття, сутність і зміст ризик-менеджменту.	2		-	4	6
Тема 2. Невизначеність та ризик.	3	4	4	4	15
Тема 3. Ризик та елементи теорії корисності.	3	4	4	4	15
Тема 4. Закони і принципи та методологія ризик-менеджменту	3	5	4	4	16
Тема 5. Аналіз ризиків та методи їх оцінювання.	3	5	4	4	16
Тема 6. Прийняття управлінських рішень в умовах ризику та невизначеності.	3	5	4	4	16
Тема 7. Система управління ризиками	3	5	4	4	16
Разом	20	28	24	28	100

Критерії оцінювання результатів опитування здобувачів вищої освіти

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
3	Здобувач продемонстрував високий рівень продемонстрував високий рівень знання теорій, методів і функцій ризик-менеджменту, сучасних концепцій ризикології; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; навичок обґрунтування дієвих інструментів ризик-менеджменту організації; вірно описує зміст функціональних сфер діяльності організації. Завдання виконані повністю вірно та оформлення відповідає вимогам, є практичні приклади та власні роздуми з теми заняття. Здані виконані завдання вчасно.
2	Здобувач продемонстрував середній рівень знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій ризикології; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності; навичок взаємодії, навичок обґрунтування дієвих інструментів ризик-менеджменту організації; зміст функціональних сфер діяльності організації описує з помилками.
1	Здобувач продемонстрував низький рівень (або його відсутність) знання теорій, методів і функцій ризик-менеджменту, сучасних концепцій ризикології; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії, командної роботи; має труднощі з обґрунтуванням дієвих інструментів ризик менеджменту організації; зміст функціональних сфер діяльності організації описує з помилками

**Критерії оцінювання результатів виконання вправ на практичних заняттях
здобувачів вищої освіти**

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5	<p>Здобувач продемонстрував високий рівень продемонстрував високий рівень знання теорій, методів і функцій ризик-менеджменту, сучасних концепцій ризикології; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; навичок обґрунтування дієвих інструментів ризик-менеджменту організації; вірно описує зміст функціональних сфер діяльності організації.</p> <p>Завдання виконані повністю вірно та оформлення відповідає вимогам, є практичні приклади та власні роздуми з теми заняття. Здані виконані завдання вчасно.</p>
3-4	<p>Здобувач продемонстрував середній рівень знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій ризикології; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності; навичок взаємодії, навичок обґрунтування дієвих інструментів ризик-менеджменту організації; зміст функціональних сфер діяльності організації описує з помилками.</p>
1-2	<p>Здобувач продемонстрував низький рівень (або його відсутність) знання теорій, методів і функцій ризик-менеджменту, сучасних концепцій ризикології; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії, командної роботи; має труднощі з обґрунтуванням дієвих інструментів ризик менеджменту організації; зміст функціональних сфер діяльності організації описує з помилками</p> <p>Відповіді невірні, або містять значні помилки, що здебільшого належать до того рівня, який неможливо оцінити. Присутні помилки в оформленні та / або невчасна здача завдання.</p>

Критерії оцінювання розв'язання тестів здобувачів вищої освіти

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
4	Здобувач продемонстрував високий рівень продемонстрував високий рівень знання теорій, методів і функцій ризик-менеджменту, сучасних концепцій ризикології; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; навичок обґрунтування дієвих інструментів ризик-менеджменту організації; вірно описує зміст функціональних сфер діяльності організації. Завдання виконані повністю вірно та оформлення відповідає вимогам, є практичні приклади та власні роздуми з теми заняття. Здані виконані завдання вчасно.
3	Здобувач продемонстрував достатній рівень розуміння та використання вироблення, прийняття та реалізації управлінських рішень щодо ризик-менеджменту; вміння відшукувати та узагальнювати інформацію, формулювання висновків, але допустив одну помилку;
2	Здобувач продемонстрував середній рівень знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій ризикології; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності; навичок взаємодії, навичок обґрунтування дієвих інструментів ризик-менеджменту організації; зміст функціональних сфер діяльності організації описує з помилками.
1	Здобувач продемонстрував посередній рівень знання розуміння та використання вироблення, прийняття та реалізації управлінських рішень щодо ризик-менеджменту; вміння відшукувати та узагальнювати інформацію, формулювання висновків

Критерії оцінювання результатів виконання самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5	Здобувач продемонстрував високий рівень продемонстрував високий рівень знання теорій, методів і функцій ризик-менеджменту, сучасних концепцій ризикології; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; навичок обґрунтування дієвих інструментів ризик-менеджменту організації; вірно описує зміст функціональних сфер діяльності організації. Завдання виконані повністю вірно та оформлення відповідає вимогам, є практичні приклади та власні роздуми з теми заняття. Здані виконані завдання вчасно.
3-4	Здобувач продемонстрував середній рівень знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій ризикології; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності; навичок взаємодії, навичок обґрунтування дієвих інструментів ризик-менеджменту організації; зміст функціональних сфер діяльності організації описує з помилками.
1-2	Здобувач продемонстрував низький рівень (або його відсутність) знання теорій, методів і функцій ризик-менеджменту, сучасних концепцій ризикології; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; має труднощі з обґрунтуванням дієвих інструментів ризик-менеджменту організації; зміст функціональних сфер діяльності організації описує з помилками

Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Загурський О. Управління ризиками. -К.: Університет Україна, 2016. 244 с.
2. Стрельбіцька Н. Є. Становлення та розвиток міжнародних стандартів управління ризиками. *Вісник КНТЕУ*. № 6. 2015. С. 84-93.
3. Проскура В.Ф., Білак Р.Г. Методологічні підходи до управління ризиками. *Економіка і суспільство*. №9. 2017. С. 599-607.
4. . Hadidi M. Al, Samih Al-Azzeh J., Akhmetov B., Korchenko A., Kazmirchuk S. and Zhekambayeva M. Methods of Risk Assessment for Information Security Management. *International Review on Computers and Software (IRECOS)*, Vol. 11, №. 2. -2016. - pp. 81-91
5. Вербіцька І.І. Ризик-менеджмент як сучасна система управління ризиками підприємницьких структур. *Сталий розвиток економіки. Міжнародний науково-виробничий журнал*. 2013. № 5 (22). С. 282–291
6. Дуднева Ю.Е. Проблеми та перспективи впровадження стандартів ризик-менеджменту в Україні. *Вісник Нац. техн. ун-ту «ХПІ»* : зб. наук. пр. Темат. вип. : Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства. 2014. № 4 (1047). С. 67–74
7. Вараксіна О. В Михатіло В. В. Інновації як важливий чинник забезпечення стійких конкурентних переваг. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління* Том 31 (70). 2020. № 1, С.36 –39. URL : http://www.econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/31_70_1/8.pdf.
8. Вараксіна О. В., Золотих Я. Г., Гедерім К. О. Стратегічне управління підприємством як необхідна умова забезпечення продовольчої безпеки національної економіки. *Інфраструктура ринку. Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій*. 2020. Випуск 40. С. 54–59. URL http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/40_2020_ukr/11.pdf
9. Вараксіна О. В. Григорова С. В., Джерело конкурентної переваги: теоретичний аспект. *Електронне наукове фахове видання. Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2020. № 4 (27).с. 54- 59 http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/40_2020_ukr/40_2020.pdf
10. Горго І.О. Концепція формування системи управління ризиками на підприємстві. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. №
11. С. 44-57. 4. Горго І.О. Моделювання ризику при прийнятті управлінських рішень. *Економічний дискурс. Міжнародний науковий журнал*. 2018. № 4. С. 74-81

Допоміжні

1. Старостіна А.О. Ризик-менеджмент: теорія та практика: навчальний посібник. К.: ІОЦ Видавництво “Політехніка”, 2014. 200 с.
2. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навч. посіб. 2-ге вид., доп. перероб. К.: Центр навчальної літератури, 2017.
3. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: навчальний посібник- К.: Центр навчальної літератури, 2018. 312 с. URL : http://shron.chtyvo.org.ua/Donets_Liubov/Ekonomichni_ryzyky_ta_metody_yikh_vymiriuvannia.pdf
4. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. навчальний посібник. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
5. Посохов І.М. Управління ризиками у підприємстві: навчальний посібник. Харків : НТУ «ХПІ», 2015. 220 с.

6. Куцик П.О., Васильців Т.Г., Сороківський В.М., Стефаняк В.І., Сороківська М.В. Управління фінансовими ризиками: навчальний посібник Львів: Растр-7, 2016. 318 с.
7. Кондрашихін А.Б. Теорія та практика підприємницького ризику. Навчальний посібник. Київ: ЦУЛ. 2019. 224 с.
8. Бутко М.П., Бутко І.М., Мащенко В.П., Т.В. Пепа. Теорія прийняття рішень Навчальний посібник. Київ: ЦУЛ. 2019. 360 с.
9. Ризик-менеджмент: навч. посібник/В.М. Мороз, С.А. Мороз.. Харків: НТУ «ХП», 2018. 140 с.
10. Загурський О.М. Управління ризиками. Київ: Університет Україна. 2017, 244 с.
11. Кузьмін О.Є., Подольчак Н.І., Подольчак Л.Г. Управління ризиками в інноваційній діяльності: Навчальний посібник, Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. 240 с

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Національної бібліотеки ім. Вернадського – www.biblvernad.org.ua.
2. . Офіційний сайт Національного банку України www.bank.gov.ua
3. . Офіційний сайт Національного Комітету статистики України www.ukrstat.gov.ua
4. Менеджмент. Бізнес. – www.management.com.ua.
5. Центр гуманітарних технологій – www.gtmarket.ru
6. Quantum – Finance in Perspective. Сайт, присвячений кількісним методам ризик-менеджменту. URL: <http://www.quantummagazine.com/>. 166AS/NZS Risk Management Standart4360:1999 URL: <http://www.riskmanagement.com.ua>.
7. Управління ризиками в логістиці. URL: <https://studfile.net/preview/5199105/>
8. Система управління ризиками. URL: <http://www.management.com.ua/qm/qm245.html>
18. Управління ризиками в системах управління. URL:[file:///C:/Users/Dell/Downloads/ssia_2011_1_15%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Dell/Downloads/ssia_2011_1_15%20(1).pdf)